

Embassy of Greece in London - Education Office

Newsletter May 2017

“ Καλός και κακός καιρός ”

Οι αλλαγές των εποχών δεν έχουν να κάνουν τόσο με το «έξω» μας, αλλά κυρίως με το «μέσα» μας... Να πώς το περιγράφει ο Καβάφης σ' ένα απ' τα «Αποκηρυγμένα» ποιήματά του:

*Δεν με πειράζει αν απλώνει
έξω ο χειμώνας καταχνιά, σύννεφα, και κρυάδα.*

*Μέσα μου κάμνει άνοιξη, χαρά αληθινή.
Το γέλιο είναι ακτίνα, μαλαματένια όλη,
σαν την αγάπη άλλο δεν είναι περιβόλι,
του τραγουδιού η ζέστη όλα τα χιόνια λιώνει.*

*Τι ωφελεί οπού φυτρώνει
λουλούδια έξω η άνοιξις και σπέρνει πρασινάδα!
Έχω χειμώνα μέσα μου σαν η καρδιά πονεί.
Ο στεναγμός τον ήλιο τον πιο λαμπρό σκεπάζει,
σαν έχεις λύπη ο Μάης με τον Δεκέμβρη μοιάζει,
πιο κρύα είναι τα δάκρυα από το κρύο χιόνι.*

Περιεχόμενα

Contents

• • •

“Καλός και κακός καιρός”

Η προώθηση του Κρατικού Πιστοποιητικού
Ελληνομάθειας στο μνημόνιο συνεργασίας
Ελλάδας – Κύπρου

A. ΔΡΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΡΑΦΕΙΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ & ΤΩΝ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

1. Συμμετοχή μαθητών του Ελληνικού
Δημοτικού Σχολείου σε Πανελλήνιους
μαθητικούς διαγωνισμούς
2. Σεμινάριο με θέμα: «Εναλλακτικές
μορφές αξιολόγησης για το σχολείο του
σήμερα»
3. Διοργάνωση αγώνα debate στο ΤΕΓ
Κέμπριτζ Άγιος Αθανάσιος
4. Απρίλης στο Όσλο
5. Απρίλης στο Δουβλίνο

B. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΝΕΑ

6. Πρόγραμμα εξετάσεων Ελληνομάθειας

Γ. ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ ΝΕΑ

7. Ποιος πρέπει να είναι ο δάσκαλος; Η
φυσιογνωμία του δασκάλου

Η προώθηση του Κρατικού Πιστοποιητικού Ελληνομάθειας στο μνημόνιο συνεργασίας Ελλάδας-Κύπρου

Στις 22 Μαρτίου 2017, υπογράφηκε από τους υπουργούς Παιδείας **Κώστα Γαβρόγλου** και **Κώστα Καδή**, ένα νέο πρόγραμμα συνεργασίας Ελλάδας-Κύπρου στον Τομέα της Παιδείας.

Η υπογραφή της συνεργασίας έγινε στα πλαίσια Διάσκεψης Υπουργών Παιδείας με θέμα «**Η Διασφάλιση της Δημοκρατίας μέσω της Εκπαίδευσης**», που διοργάνωσε το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού της Κυπριακής Δημοκρατίας σε συνεργασία με το Συμβούλιο της Ευρώπης.

Βασικός σκοπός του εν λόγω προγράμματος είναι "η αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαίδευσης, η διατήρηση της πολιτιστικής ταυτότητας και κληρονομιάς του Ελληνισμού, καθώς και η επίτευξη ηθικών, κοινωνικών και αναπτυξιακών στόχων στον τομέα της παιδείας και της επιστήμης". Η συμφωνία περιλαμβάνει μια σειρά από δράσεις σε θεματικές περιοχές αμοιβαίου ενδιαφέροντος, ανταλλαγές μαθητών – φοιτητών – πανεπιστημιακών, συνεργασία σε διάφορα θέματα περιβαλλοντικής, τεχνικής και ανώτερης εκπαίδευσης και συμπληρώνει τις κοινές κατακτήσεις των προηγούμενων ετών.

Ειδικότερα, σύμφωνα με το άρθρο 15 της εν λόγω συμφωνίας, ανοίγονται δυνατότητες για την ενίσχυση της διδασκαλίας της ελληνικής γλώσσας και του ελληνικού πολιτισμού μέσω της προώθησης του Κρατικού Πιστοποιητικού Ελληνομάθειας του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας (Κ.Ε.Γ.) σε όλο τον κόσμο, άρα και στο Ηνωμένο Βασίλειο. Το Πρόγραμμα Σπουδών (Π.Σ.) του Κ.Ε.Γ. ακολουθεί τις προδιαγραφές για την πιστοποίηση της επάρκειας της ελληνικής γλώσσας και παρέχει μελετημένη προετοιμασία των μαθητών για την απόκτηση του Κρατικού Πιστοποιητικού Ελληνομάθειας (Κ.Π.Ε.), το οποίο χορηγείται από το Κ.Ε.Γ., μετά από εξετάσεις.

Στο πλαίσιο αυτό, το Γραφείο Συντονιστή Εκπαίδευσης στην Ελληνική Πρεσβεία Λονδίνου και η Κυπριακή Εκπαιδευτική Αποστολή (ΚΕΑ), θα πρέπει να αναλάβουν νέες πρωτοβουλίες συντονισμού των προσπαθειών των παροικιακών σχολείων, των δίγλωσσων σχολείων, των Τμημάτων Ελληνικής Γλώσσας και Πολιτισμού (Τ.Ε.Γ.), στηρίζοντας και προωθώντας από κοινού τις ενέργειες των παρακάτω φορέων:

A. Ενιαίος Φορέας Ελληνικής Παροικιακής Εκπαίδευσης (Ε.Φ.Ε.Π.Ε.) στον οποίο συμμετέχουν οι εξής οργανισμοί:

- Κεντρικό Εκπαιδευτικό Συμβούλιο Ιεράς Αρχιεπισκοπής Θυατείρων και Μεγάλης Βρετανίας (**Κ.Ε.Σ.**)
- Ομοσπονδία Εκπαιδευτικών Συλλόγων Ελλήνων Κυπρίων Αγγλίας (**Ο.Ε.Σ.Ε.Κ.Α.**)
- Ανεξάρτητα Ελληνικά Σχολεία Αγγλίας (**Α.Ε.Σ.Α.**).

B. Ανεξάρτητα Ελληνικά Σχολεία Λονδίνου (Α.Ε.Σ.Λ.)

Γ. Ιδιωτικά Ελληνικά σχολεία.

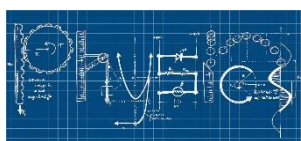
Όλα τα σχολεία της Μ. Βρετανίας είναι γέννημα του ενιαίου ελληνοκυπριακού και ελλαδικού ελληνισμού και προσφέρουν πολύτιμες υπηρεσίες κρατώντας ζωντανή την ελληνική παιδεία και συμβάλλοντας στη διατήρηση της ελληνικής γλώσσας και του ελληνικού πολιτισμού.

Ευελπιστούμε ότι θα αναπτυχθεί περαιτέρω η συνεργασία των δύο χωρών, και ειδικότερα των εκπαιδευτικών αρχών Κύπρου και Ελλάδας, οι οποίες αξιοποιώντας την επιστημονική παρακαταθήκη του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας (Κ.Ε.Γ.) θα τονώσουν τη διδασκαλία και τη μάθηση της γλώσσας μας στην ομογένεια και θα προχωρήσουν στην ποιοτική ανάπτυξη και βελτίωση της Ελληνόγλωσσας Εκπαίδευσης στη Μ. Βρετανία.

Α. ΔΡΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΡΑΦΕΙΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ & ΤΩΝ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

1. Συμμετοχή μαθητών του Ελληνικού Δημοτικού Σχολείου σε Πανελλήνιους μαθητικούς διαγωνισμούς

Την Παρασκευή 10 Μαρτίου 2017, οι μαθητές των Ε΄ και Στ΄ τάξεων του Ελληνικού Δημοτικού Σχολείου Λονδίνου, συμμετείχαν στον 11ο μαθητικό διαγωνισμό «**Παιχνίδι και Μαθηματικά**» στο πλαίσιο του περιοδικού «*Ο Μικρός Ευκλείδης*» της *Ελληνικής Μαθηματικής Εταιρείας*, υπό την αιγίδα του Υπουργείου Παιδείας. Φέτος στο διαγωνισμό εκδήλωσαν ενδιαφέρον πάνω από 3000 σχολεία και οι μαθητές που συμμετείχαν ξεπέρασαν τις 80.000. Οι πρωτεύσαντες μαθητές από κάθε τάξη ανακοινώθηκαν και βραβεύτηκαν από την Ε.Μ.Ε.

Επίσης, την Παρασκευή 17 Μαρτίου 2017, οι μαθητές των παραπάνω τάξεων έλαβαν μέρος και στον 5^ο

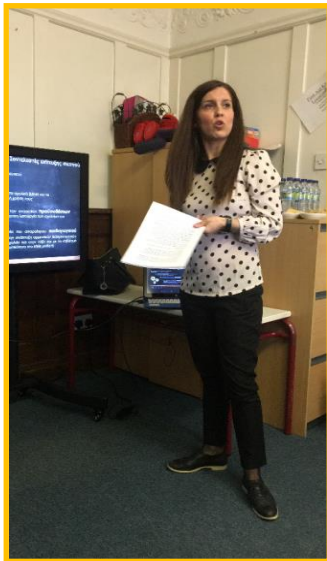
πανελλήνιο μαθητικό διαγωνισμό «**Αριστοτέλης**» που διοργανώθηκε από την *Ελληνική Εταιρεία Φυσικής για την Επιστήμη και την Εκπαίδευση*, με την επιστημονική και εκπαιδευτική ευθύνη του Πανεπιστημίου Αθηνών και υπό την αιγίδα του Υπουργείου Παιδείας. Οι δύο πρωτεύσαντες μαθητές κάθε τάξης θα έχουν τη δυνατότητα να συμμετάσχουν στη β΄ πανελλήνια φάση του διαγωνισμού που θα διεξαχθεί σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη.

Η συμμετοχή των μαθητών και στους δύο διαγωνισμούς έγινε με την ενίσχυση, την υποστήριξη και την καθοδήγηση των εκπαιδευτικών των τάξεων κας Αικατερίνης Τσουμάνη και κας Κωνσταντίνας Πετούση.

2. Σεμινάριο με θέμα: «Εναλλακτικές μορφές αξιολόγησης για το σχολείο του σήμερα»

Την Πέμπτη 27 Απριλίου πραγματοποιήθηκε στο χώρο του Ελληνικού Δημοτικού Σχολείου Λονδίνου επιμορφωτική δράση με θέμα «Εναλλακτικές μορφές αξιολόγησης για το σχολείο του σήμερα», με εισηγήτρια την ειδικευμένη εκπαιδευτικό του Ελληνικού Γυμνασίου – Λυκείου Λονδίνου κα Γεωργία Φυτιλή. Η δράση αυτή διοργανώθηκε από το Συντονιστικό Γραφείο Εκπαίδευσης Λονδίνου και την τίμησαν με την παρουσία τους τόσο ο Συντονιστής Εκπαίδευσης Λονδίνου, κος Κόσουβας, όσο και η Συντονίστρια Εκπαίδευσης της Κυπριακής αποστολής, κυρία Παπαλούκα.

Επιμορφώθηκαν όλοι οι εκπαιδευτικοί του Ελληνικού Δημοτικού Σχολείου Λονδίνου, η Προϊσταμένη του Ελληνικού Νηπιαγωγείου Λονδίνου, καθώς και εκπαιδευτικοί της

Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, αποσπασμένοι ή μη, στα ΤΕΓ Λονδίνου, στους οποίους χορηγήθηκε και σχετική βεβαίωση.

Στο πλαίσιο του θέματος των εναλλακτικών μορφών αξιολόγησης, η εισηγήτρια έδωσε την ευκαιρία στους παρευρισκόμενους να μελετήσουν περιγραφικές εκθέσεις, κλειδες παρατήρησης, φύλλα αυτοαξιολόγησης και ετεροαξιολόγησης, να ξεφυλλίσουν τα περιεχόμενα ενός πειραματικού portfolio κ.ά. Στο ίδιο μοτίβο κλήθηκαν να συμπληρώσουν ένα δείγμα δομημένου στοχαστικού ημερολόγιου, δίνοντας με τον τρόπο αυτό ανατροφοδότηση στην ίδια για την εισήγησή της, αλλά και μια αφορμή να αξιοποιήσουν τις μετα-γνωστικές τους δεξιότητες. Η δράση στέφθηκε με μεγάλη επιτυχία και όλοι όσοι παρευρέθησαν έδειξαν ιδιαίτερο ενδιαφέρον, συμμετείχαν ενεργά, έθεσαν προβληματισμούς και υπήρξε γόνιμη ανταλλαγή απόψεων.

3. Διοργάνωση αγώνα debate στο ΤΕΓ Κέμπριτζ Άγιος Αθανάσιος

Στα πλαίσια της δράσης «Μιλούμε Ελληνικά το Μάρτιο», την Παρασκευή 28 Απριλίου

2017, πραγματοποιήθηκε φιλικός αγώνας δημόσιου επιχειρηματολογικού διαλόγου (debate). Το debate διοργανώθηκε στο ΤΕΓ Κέμπριτζ σε συνεργασία με το 1ο Πειραματικό Γυμνάσιο Αθηνών, το οποίο ταξίδεψε στο Cambridge γι' αυτόν τον σκοπό με την καθηγήτρια κα Βίκυ Παπαδοπούλου, υπεύθυνη του ρητορικού ομίλου του σχολείου της. Η διοργάνωση έγινε με τη διαμεσολάβηση της εκπαιδευτικού του σχολείου μας, κας Δανάης Γιαμπίλη.

Θερμό καλωσόρισμα στους επισκέπτες απηύθυναν ο πρόεδρος της Σχολικής Επιτροπής κος Ευάγγελος Γιαννούδης και η αποσπασμένη από την Ελλάδα εκπαιδευτικός κα Ελπίδα Σαμαλτάνη. Κατόπιν ο λόγος δόθηκε στην κα Βίκυ Παπαδοπούλου, η οποία διηύθυνε το debate.

Πραγματοποιήθηκαν δύο αγώνες debate, ένας στα ελληνικά και ένας στα αγγλικά. Οι ομάδες των παιδιών που διαγωνίστηκαν ήταν μικτές,

αποτελούμενες από μαθητές και των δυο σχολείων, με σκοπό το debate να μην περιορισθεί σε μια εκδήλωση εντυπωσιασμού ούτε να εξελιχθεί σε ανταγωνισμό μεταξύ σχολείων, αλλά να εστιάσουν στον απώτερο στόχο του debate, που ήταν τριπλός:

- 1) Άσκηση των μαθητών στην τεχνική του debate εναλλασσόμενοι στους ρόλους των ομιλητών και των κριτών πάνω σε θέματα προσιτά για την ηλικία τους και τα ενδιαφέροντά τους.
- 2) Ευρύτητα πνεύματος, ετοιμότητα, ανάπτυξη κριτικής σκέψης και επιχειρηματολογίας.
- 3) Καλλιέργεια και χρήση ευρύτερου και πιο εξειδικευμένου λεξιλογίου στα ελληνικά για τα παιδιά του ΤΕΓ Κέμπριτζ και στα αγγλικά για τα παιδιά από την Ελλάδα. Εμπλουτισμός του λεξιλογίου τους σε θέματα πιο απαιτητικά από την καθημερινή ομιλία και αλληλεπίδραση.

Το θέμα της συζήτησης στα αγγλικά ήταν "Copyright laws do more harm than good", ενώ για τα ελληνικά επιλέχθηκε το θέμα «Πρέπει να υπάρχουν κάμερες παρακολούθησης στα σχολεία;». Τα παιδιά ανταποκρίθηκαν με τον καλύτερο τρόπο στις απαιτήσεις της δημόσιας συζήτησης και έδωσαν τον καλύτερο εαυτό τους.

Οι εντυπώσεις ήταν εξαιρετικές!!!

4. Απρίλης στο Όσλο

Εν όψει του εορτασμού του Πάσχα, το ΤΕΓ Όσλο σε συνεργασία με την ελληνορθόδοξη κοινότητα της Νορβηγίας, πραγματοποίησε εργαστήριο κατασκευής πασχαλινών λαμπάδων.

Το εργαστήριο έλαβε χώρα στην κοινοτική αίθουσα και σε αυτό συμμετείχαν με ιδιαίτερο ενθουσιασμό μαθητές, γονείς, οι διδάσκουσες και μέλη του διοικητικού συμβουλίου του συλλόγου γονέων και κηδεμόνων καθώς και μέλη της δημιουργικής ομάδας γυναικών της κοινότητας.

Το αποτέλεσμα ήταν εντυπωσιακό ως προς τον αριθμό των λαμπάδων αλλά και ως προς την υψηλή αισθητική τους καθώς οι χειροποίητες λαμπάδες δεν υστερούσαν σε τίποτα από λαμπάδες κατασκευασμένες από επαγγελματίες. Την Κυριακή των Βαΐων, μετά τη λειτουργία ακολούθησε μπαζάρ, όπου διατέθηκαν οι λαμπάδες και νηστίσιμα γλυκά που έφτιαξαν γονείς των μαθητών.

Στις 26 Απριλίου 2017, πραγματοποιήθηκε η προγραμματισμένη επίσκεψη των αντιπροσώπων του 12-τάξιου σχολείου "Μανώλης Γλέζος" της Βουδαπέστης στο Ελληνικό Σχολείο του Όσλο. Πρόκειται για δράση που εγκρίθηκε και χρηματοδοτήθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού προγράμματος EEA grants /

professional visits, στο οποίο συμμετέχει και το δικό μας σχολείο.

Την Τετάρτη 26 Απριλίου και την Πέμπτη 27 Απριλίου, πραγματοποιήθηκε επίσκεψη της υποδιευθύντριας και δύο δασκάλων του σχολείου της Βουδαπέστης σε ορισμένα τμήματα του Δημοτικού, ενώ την Παρασκευή 28 Απριλίου, έγινε παρουσίαση της ιστορίας του σχολείου της Βουδαπέστης από τις εκπαιδευτικούς.

Μετά από συζήτηση και ανταλλαγή ιδεών με τις δασκάλες του σχολείου ελπίζουμε σε μια επικείμενη συνεργασία με κοινό πρότζεκτ και ολιγόήμερες επισκέψεις μαθητών.

5. Απρίλης στο Δουβλίνο

Με την είσοδο του Απρίλη, οι μαθητές του ΤΕΓ Δουβλίνου αποχωρίστηκαν τα μαρτάκια τους, που τους προστάτεψαν και τους κράτησαν ροδοκόκκινους, και τα κρέμασαν στο δέντρο στην είσοδο του σχολείου για να βοηθήσουν τα χελιδόνια που ήρθαν στην Ιρλανδία να φτιάξουν τις φωλιές τους.

Επίσης το Σάββατο 1^η Απριλίου, είχαμε την τιμή να επισκεφθεί το σχολείο μας ο Αρχιεπίσκοπος Μ. Βρετανίας και Θυατείρων, Γρηγόριος, στα πλαίσια της επίσκεψής του στην Ιρλανδία.

Ο Σεβασμιότατος γνωρίστηκε και συνομίλησε με τα παιδιά, ενώ λόγω των ημερών έψαλαν μαζί και μίλησαν για τις άγιες ημέρες του Πάσχα που πλησίαζαν. Την επομένη ο Σεβασμιότατος χοροστάτησε στην κυριακάτικη λειτουργία και στη δοξολογία που πραγματοποιήθηκε για τις εθνικές εορτές Ελλάδας και Κύπρου.

Ευχαριστούμε θερμά για τη μεγάλη τιμή!

Την τελευταία μέρα πριν τις διακοπές του Πάσχα μιλήσαμε με τα παιδιά για τα έθιμα των δύο χωρών – Ελλάδας και Ιρλανδίας. Ζωγραφίσαμε και βάψαμε αβγά που είχαν φέρει τα παιδιά μαζί τους

και φτιάξαμε ανοιξιάτικες αβγοθήκες για να βάλουν τα αβγά τους μέσα.

Β. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΝΕΑ

6. Πρόγραμμα εξετάσεων Ελληνομάθειας στο Λονδίνο

Σας γνωρίζουμε ότι οι εξετάσεις της Ελληνομάθειας θα πραγματοποιηθούν την Τρίτη 16/5, Τετάρτη 17/5 και Πέμπτη 18/5 στο Hellenic Centre, 16-18 Paddington St, London W1U 5AS.

Το πρόγραμμα των εξετάσεων είναι το εξής:

- Τρίτη 16-05-2017 πρωί:
Επίπεδο Α1 (έφηβοι, ενήλικοι) & Α1 (παιδιά 8-12)
009.30–11.05 γραπτή εξέταση
11.10–13.00 προφορική εξέταση
- Τρίτη 16-05-2017 μεσημέρι:
Επίπεδο Α2
11.30–13.10 γραπτή εξέταση
13.10-13.40 προφορική εξέταση
- Τρίτη 16-05-2017 απόγευμα:
Επίπεδο Β1
13.30-15.30 γραπτή εξέταση
15.30-16.45 προφορική εξέταση

- Τετάρτη 17-05-2017 πρωί:
Επίπεδο Β2
09.30-12.40 γραπτή εξέταση
13.00-13.20 προφορική εξέταση
- Τετάρτη 17-05-2017 απόγευμα:
Επίπεδο Γ1
13.00-16.45 γραπτή εξέταση
16.45-17.30 προφορική εξέταση
- Πέμπτη 18-05-2017 πρωί:
Επίπεδο Γ2
9.30-13.30 γραπτή εξέταση
13.40-14.20 προφορική εξέταση

Ευχαριστούμε πολύ το Hellenic Centre για την ευγενική παραχώρηση του χώρου προκειμένου να πραγματοποιηθούν οι εξετάσεις.

Ευχαριστούμε επίσης θερμά τις εκπαιδευτικούς κα Τζανιδάκη – Krepis, κα Τσαγκούρια, κα Τουρίμπαμπα, κα Δανιήλ και κα Καρασούτα, καθώς και τον κο Μπρουσκέλη και την κα Κομνηνού η συμβολή των οποίων εξασφάλισε την επιτυχή διεξαγωγή των εξετάσεων Ελληνομάθειας.

Γ. ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ ΝΕΑ

7. Ποιος πρέπει να είναι ο δάσκαλος; Η φυσιογνωμία του δασκάλου

του *Ευαγ. Παπανούτσου*

Δάσκαλος δεν είναι εκείνος που μαθαίνει στα παιδιά μας τα σχολικά "γράμματα", καλούς τρόπους ή μουσική, κολύμπι, ξιφασκία και άλλα αθλητικά ή ψυχαγωγικά παιχνίδια. Αυτά τα "μαθήματα" είναι εξωτερικά, μένουν στην

επιφάνεια, σαν τα ρούχα που φορούμε (και τ' αλλάζουμε ή τα πετούμε).

Δεν εισχωρούν παραμέσα, στην ψυχή μας, δεν μας πλάθουν, δεν διαμορφώνουν αυτό που ονομάζουμε προσωπικότητά μας: το πνεύμα, το ήθος, το χαρακτήρα μας. (Πόσο εύκολα λέγονται άλλα δύσκολα εννοούνται αυτές οι κομψές λέξεις...).

Εκτός εάν εκείνοι που τα προσφέρουν δεν περιορίζονται στην απλή μετάδοση εξωτερικών, επιδερμικών γνώσεων, άλλα αποβλέπουν σ' αυτό το σκοπό και μεταχειρίζονται τα μαθήματα που διδάσκουν ως μέσα για να τον επιτύχουν. Τότε πραγματικά ο φιλόλογος ή ο μαθηματικός, ο μουσικός ή ο γυμναστής είναι δάσκαλος και το έργο του αξίζει να λέγεται παιδευτικό. Διαφορετικά μοιάζουν με τους ανύποπτους «βοηθούς» που τους παίρνει μαζί του ο «τεχνίτης», για να του κουβαλούν τα υλικά, να τού δίνουν στο χέρι τα εργαλεία, ή και να εκτελούν μικροδουλειές, χωρίς πρωτοβουλία και ευθύνη, αφού άλλωστε δεν έχουν σαφή και πλήρη γνώση ούτε του τελικού σκοπού ούτε της μεθόδου που οδηγεί στην πραγμάτωσή του.

Τέτοια έργα, δευτερεύοντα και χωρίς βαθύτερη σημασία για την αγωγή των νέων ανθρώπων, οι αρχαίοι Αθηναίοι τα ανάθεται σε δούλους — όπως και τα οικιακά, τα έργα του νοικοκυριού... Από το «δάσκαλο»

περιμένουμε κάτι άλλο: ώριμος αυτός, γεμάτος από την πείρα της ζωής που αποκτάται με κόπο και με πόνο, να σταθεί κοντά στο νέο, τον άπλετο άνθρωπο και να τον βοηθήσει να ωριμάσει, να ενηλικιωθεί πνευματικά, να γίνει ένας αυθύπαρκτος άνθρωπος.

Υπάρχει όμως και μια άλλη, πολύ σημαντική διαφορά που χωρίζει το Δάσκαλο από τους άλλους Επαγγελματίες, και τον πλησιάζει προς όσους ασκούν μέσα στην κοινωνία ευγενή, σοβαρά και για τούτο ευαίσθητα λειτουργήματα, όπως π.χ. είναι ο ιερέας, ο δικαστής, ο πολιτικός. "Όταν καλούμε ένα αρχιτέκτονα να μας σχεδιάσει το σπίτι που θα χτίσουμε, ή πηγαίνουμε σ' ένα γιατρό να μας χειρουργήσει ή διαπραγματευόμαστε ένα ζωγραφικό πίνακα που μας αρέσει, δεν ρωτούμε (θα ήταν ανόητο να ρωτήσουμε) για το ήθος του αρχιτέκτονα, του γιατρού, του ζωγράφου, τί είδος άνθρωπος είναι, τί χαρακτήρα έχει, αν μπορούμε να έχουμε εμπιστοσύνη στην ευσυνειδησία, στην ευγένεια των αισθημάτων, στην αρετή του. Όλα αυτά — πιστεύουμε — αφορούν την ιδιωτική ζωή, είναι άσχετα με το έργο που του ζητούμε, και επομένως δεν μας ενδιαφέρουν. Κι ένας ακόλαστος αρχιτέκτων, κι ένας υποκριτής ή αναξιόπιστος χειρουργός, κι ένας

άτακτος στη ζωή του καλλιτέχνης μπορεί να κάνει άριστα τη δουλειά του.

Στο δάσκαλο όμως που έχει αμφίβολο ήθος, εμπαθή και διαστρεμμένο χαρακτήρα, πώς να παραδώσουμε το παιδί μας να το μορφώσει; Σ' αυτόν (καθώς λέγει ο Πλάτων στο περίφημο προοίμιο του "Πρωταγόρα" με το στόμα του Σωκράτη) πάμε και δίνουμε όχι το σώμα, αλλά την ψυχή μας· είναι λοιπόν δυνατόν να αδιαφορήσουμε για τον ψυχικό του κόσμο, για το ποιόν της προσωπικότητάς του; — Μα είναι λαμπρός μαθηματικός, εξαιρετος φιλόλογος, θαυμάσιος γυμναστής... — Παρ' όλες όμως αυτές τις ιδιότητες του μπορεί να μην είναι «άνθρωπος» στις ηθικές διαστάσεις του, οπότε κάνει για ερευνητής, για συγγραφέας, για συνδικαλιστής, αλλά δεν κάνει για δάσκαλος. Κάτι περισσότερο, κάτι πιο πέρα από τα προσόντα αυτά χρειάζεται ο δάσκαλος· μέταλλο ψυχής γνήσιο και υψηλής ποιότητας. (Ο αναγνώστης θα έχει, πιστεύω, καταλάβει ότι στη σειρά τούτων των σκέψεων η "αρετή" δεν εννοείται με στενή έννοια, ούτε προσδιορίζεται με τα κοινά μέτρα).

Ποια ακριβώς είναι, μέσα στον χαρακτηρολογικό πίνακα, η ιδιομορφία του δασκάλου; Πολλά **γνωρίσματά** της έχουν επισημάνει όσοι έχουν συστηματικά μελετήσει το θέμα. Θα περιοριστώ σε **τρία**, τα κατά τη γνώμη μου σπουδαιότερα.

Στόφα δασκάλου έχει εκείνος που παραμένοντας ενήλικος μπορεί να γίνεται παιδί — και κάθε χρόνο, με τα νέα παιδιά που έρχονται στα χέρια του, να γίνεται ένα νέο παιδί. Τούτο μπορούμε να το διατυπώσουμε και αλλιώς: ο αληθινός δάσκαλος ενηλικιώνεται παραμένοντας παιδί στην ψυχή άνθρωπος δηλαδή αγνός, δροσερός, εύπλαστος.

Αδύνατο να φαντασθεί κανείς πόσο δύσκολο, υπεράνθρωπο σχεδόν, είναι αυτό που του ζητούμε: να συνθλίψει μέσα του το χρόνο, να γερνάει φυσιολογικά και όμως να μένει νέος στην ψυχή, για να μπορεί να έχει εύκολη την πρόσβαση στα αισθήματα, στις σκέψεις, στις

επιθυμίες του νέου ανθρώπου που θα διαπαιδαγωγήσει, να τον «καταλαβαίνει», να χαίρεται και να διασκεδάζει μαζί του, να σκέπτεται τις σκέψεις του, να επιθυμεί τις επιθυμίες του, να πονάει τον πόνο του. Να κατορθώνει δηλαδή εκείνο που δεν μπορούν να επιτύχουν οι γονιοί (πιο πολύ ο πατέρας παρά η μητέρα) όταν η ηλικία έχει υπέρμετρα μεγαλώσει την απόσταση που τούς χωρίζει από τα παιδιά τους. «Μιλούν» παραπονούνται «μιαν άλλη γλώσσα, ακατανόητη για μας».

Ο δάσκαλος λοιπόν πρέπει ακριβώς να καταλαβαίνει, να μιλεί αυτή τη γλώσσα, για να συνεννοείται με τους νέους, για να μπορεί να έρχεται πολύ κοντά τους και να τους παραστέκεται στις δυσκολίες που θα βρουν πορευόμενοι την (ανώμαλη και επικίνδυνη) οδό της ζωής.

Όσοι βλέπουν με σκεπτικισμό τούτο το «πλησίασμα» και κάποτε ανησυχούν για τις συνέπειές του, θα αναθεωρήσουν τη στάση τους άμα σκεφτούν ότι, εάν δεν πάμε κοντά στο παιδί, δεν θα το φέρουμε ποτέ κοντά μας, και όσο μακριά του στεκόμαστε, τόσο κι εκείνο θα σταθεί ακόμα πιο μακριά από μας. Με αυτό το πρίσμα θεωρούμε το έργο του δασκάλου είναι σήμερα πολύ πιο δύσκολο από όσο ήταν στις άλλες εποχές. Γιατί με τον ιλιγγιώδη ρυθμό που εξελίσσονται σήμερα οι κοινωνίες μας, η απόσταση (όχι χρόνου, αλλά αντιλήψεων και διαθέσεων, «νοοτροπίας») που χωρίζει τη μια γενεά από την άλλη έχει γίνει εκπληκτικά μεγάλη. Ο κόσμος μας δεν είναι πια ο δικός τους και για να μετατεθεί κανείς στη δική τους «πραγματικότητα», όπως μόνο ο αληθινός δάσκαλος μπορεί να το κάνει, είναι σωστός άθλος. Ποτέ δεν ήταν το παιδευτικό λειτούργημα τόσο δύσκολο όσο σήμερα.

Το δεύτερο που ζητούμε από το δάσκαλο είναι: στις σχέσεις του με το μαθητή σ' ένα στόχο να βλέπει πάντοτε σταθερά — πώς να αχρηστέψει τον εαυτό του. Ξέρετε άλλο επάγγελμα που αποκλειστική επιδίωξή του έχει να αχρηστεύει τις υπηρεσίες του; Ο νους μας πηγαίνει στο ιατρικό όταν μας

θεραπεύσει, ο γιατρός παύει να μας είναι χρήσιμος. Άν όμως καλοξετάσουμε τα πράγματα, δεν θα εξαιρέσουμε ούτε το γιατρό, γιατί και το σώμα που υπερνίκησε μια νόσο, φθείρεται διαρκώς με την ηλικία και έχει πάντοτε την ανάγκη του γιατρού. Με το δάσκαλο συμβαίνει το αντίθετο. **Επιτυχημένος είναι εκείνος ο δάσκαλος που έκανε με το έργο του τόσο ώριμο το μαθητή του, ώστε εκείνος να μη τον χρειάζεται πια.** Αυτό είναι το μεγάλο κατόρθωμα, ο **θρίαμβος του δασκάλου: να κάνει τον νέο άνθρωπο σε τέτοιο βαθμό αυθύπαρκτο και ανεξάρτητο** — στον τρόπο που μεθοδεύει τις παρατηρήσεις και τις σκέψεις του, που κάνει τις εκτιμήσεις του, που καταρτίζει το πρόγραμμα της δράσης του, που βλέπει και σημασιολογεί τον κόσμο και τη ζωή — **ώστε να μην έχει πλέον ανάγκη από τη χειραγώγηση κανενός άλλου, ούτε φυσικά τού δασκάλου του.**

Πώς γίνεται όμως αυτός ο διανοητικός και ηθικός απογαλακτισμός;

Πρώτα πρέπει να τον θελήσει και να τον επιδιώξει ο δάσκαλος, πράγμα πολύ σπάνιο, άμα συλλογιστεί κανείς πόσο εγωιστής και ματαιόδοξος, δεσποτικός και αδιάλλακτος γίνεται ο άνθρωπος όταν συμπεριφέρεται προς τους άλλους από «θέσιν ισχύος».

Και έπειτα πρέπει να μπορεί να τον επιτύχει, γιατί πολύ λίγοι είναι ικανοί για ένα τέτοιο λεπτό και δύσκολο έργο.

Κλασικό και απaráμιλλο υπόδειγμα δασκάλου απ' αυτή την άποψη θα παραμείνει ο αρχαίος Σωκράτης (όπως μας τον παρουσιάζουν τα κείμενα των μαθητών του, του Πλάτωνα και του Ξενοφώντα). Αυτός — έλεγε στους νέους που ζητούσαν τα φώτα του — δεν ξέρει τίποτα και όπως η μητέρα του, η Φαιναρέτη η μαμή, ξεγεννούσε τις επίτοκες μητέρες, δεν γεννούσε τα παιδιά που έφερνε στον κόσμο, το μόνο που μπορούσε κι εκείνος να τους προσφέρει, είναι να τους παρασταθεί στον πνευματικό τοκετό, για να γεννήσουν υγιείς ιδέες, όχι ανάπηρα πλάσματα. **Η «μαιευτική» είναι λοιπόν η μέθοδος και η τέχνη του αληθινού**

δασκάλου· με αυτήν ό,τι μαθαίνει ο νέος είναι δική του κατάκτηση, όχι ξένη εισφορά. Κάτι περισσότερο: με αυτήν μαθαίνει το «πώς να μαθαίνει», μόνος και αυτοδύναμος. Το πώς επομένως θα πάψει να χρειάζεται το δάσκαλο.

Άφησα τελευταία την **κύρια ιδιότητα (ορθότερα: την πρώτη αρετή) του δασκάλου: την Αγάπη του στο παιδί**. Στο παιδί που δεν είναι δικό του, αλλά γίνεται δικό του όταν συνδεθεί μαζί του με την παιδευτική σχέση. Στο παιδί ως παιδί, ως ένα δηλαδή νέο και τρυφερό βλαστάρι, που δεν έχει ακόμα ξεδιπλώσει τα φύλλα του, αλλά κλείνει μέσα του τόσους θησαυρούς — νοημοσύνης, ευαισθησίας, δραστηριότητας — και περιμένει τη δική του στοργή και φροντίδα για ν' ανθοβολήσει, ν' αναπτυχθεί και να ολοκληρωθεί. Είναι απίστευτο με πόση αγάπη (ανιδιοτελή, θερμή, αφειδώλευτη) αφοσιώνεται ο αληθινός δάσκαλος στους μαθητές του. Το παιδί που του εμπιστεύτηκαν να διδάξει, γίνεται ο άξονας της ζωής του, αυτό της δίνει το περιεχόμενο και το νόημά της.

Έχουμε και στο κεφάλαιο τούτο της ψυχολογίας του δασκάλου ένα κλασικό και απaráμιλλο υπόδειγμα: την άγια μορφή του Pestalozzi. Σ' ένα ατελείωτο έργο του («ο άρρωστος Pestalozzi προς το υγιές Κοινόν», 1812) εξομολογείται: «Όταν μέσα στη

συναίσθηση της μεγάλης καταστροφής, μέσα στην πιο μεγάλη 'αγανάκτησή μου για όσα με περιτριγύριζαν, έβρισκα ένα παιδί στο δρόμο και το έβαζα κοντά στο στήθος μου και το μάτι του εσωτερικού του ουρανού μόλις έστω άγγιζε το σκληρό μου βλέμμα, τότε χαμογελούσε αμέσως το μάτι μου όπως το μάτι του παιδιού και ξεχνούσα ουρανό και γη, ξεχνούσα ακόμη — θάλαγα — και του Θεού και των ανθρώπων τη δικαιοσύνη και ζούσα μέσα στη μακαριότητα της ανθρώπινης φύσης και της άγιας αθωότητας της, έτσι καθώς χανόμουν κυριολεκτικά, ή μάλλον ξανάβρισκα τον εαυτό μου μέσα στο παιδί που κρατούσα πάνω στο στήθος μου, ξαναχαιρόμουν τότε πάλι με βαθιά συγκίνηση για την ύπαρξή μου με την άγια χαρά που έβαζε μέσα στην ερημωμένη μου ψυχή η ύπαρξη του παιδιού που καθόταν απάνω μου». Άς προσέξουμε σ' αυτή τη θαυμάσια σελίδα τη φράση του μεγάλου Ελβετού: «Ξανάβρισκα τον εαυτό μου μέσα στο παιδί». Με την αγάπη που διεγείρει ανεξάντλητα την παιδαγωγική ακτινοβολία, ο αληθινός δάσκαλος ξαναβρίσκει τον εαυτό του μέσα στο παιδί.

(Ευαγ. Παπανούτσος - Οι δρόμοι της ζωής, εκδ. Νόηση, 2003)

EDUCATION OFFICE, GREEK EMBASSY IN LONDON

1A Holland Park, W11 3TP, U.K.

Tel.: 02072210093, Fax.: 02072434212

e-mail: education@greekembassy.org.uk

<http://hellenic-education-uk.europe.sch.gr>

Εάν δεν επιθυμείτε να λαμβάνετε αυτό το newsletter, παρακαλούμε ενημερώστε μας στο παραπάνω e-mail.

Επιμέλεια Newsletter: Βίκη Σκαρμέα